इ. वि. का. राजवाडे संशोधन मंडळ धुळें.

—: हस्त लिखित ग्रंथ संग्रह :—

ग्रंथ क्रमांक [illegible] (६९३)

ग्रंथ नाम [illegible] पंतांची नीति.

विषय म० गद्य.

"Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai."

श्री.

(1)

श्री सकलगुणकळाप्रवीण हरिभक्तिपरायण राज-
मान्य राजश्री हेमाडपंत यांनी संसारीं असतां प्रपंच,
परमार्थ सिद्ध होय अशी वर्तणूक कोणे प्रकारें करावी अशी
(1) नीति सर्वांस उपयोगी पडे अशी सांगितली जे बहुत पुण्यें
करून दैवगतीनें पाप पुण्य समान होतां नरदेहाची प्राप्ति, त्याही
मध्यें ब्राम्हणजन्म साधलियास सार्थकता करावी. तें गुरुकृपे-
विना होणें नाहीं, म्हणून सद्गुरुचरण धरावे. गुरुकृपा जालिया-
(1A) वर प्रथम धुळाक्षरें, गुणाकार, भागाकार, तेरजा, बेरजा
करदन नक्तन वगैरे जमाखर्च मसुदे करूं शिकावें.
कांहीं पाठांतरें, गायन श्लोक सुभाषितें, शास्त्र वेद, अवगत असूं
द्यावे. अनुकूल जालियाशी पारशी शिकावी; समयास कार्यास
पडेल. पुरवण्याही नाना प्रकारच्या लिहूं शिकाव्या. कर्ममार्ग ध्यानास
आणावा. इतकें गुरुकृपें साधन जालियावर संतसमागम चांगला
धरावा. अनेक भाषा शिकाव्या. नानातर्क करून अवगत असों
द्यावे. अत्यन्त विनोद कोणाशीं न करावा. वस्त्रें सोज्वळ असों
द्यावीं. आपले कुळस्वामीची सेवा एकनिष्ठपणें करावी. स्नान
संध्या जप देवतार्चन करितां चित्त स्वस्थ असों द्यावें, म्हणजे
(1B) ईश्वर कृपा करील. प्राक्तनानुसार वैभव प्राप्त होईल. पुरुषानें
हरहुन्नरें शिकावें. भल्याशीं ~~नम्रता धरावी. संताशी शरण असावें.~~
ग्रंथ पुस्तकें पहावीं. संग्रह करावा. थोरांशीं कार्यावेगळें भाषण
नसावें. व्रत नेम चालवीत असावें. माता पिता यांची मर्यादा
बहुत ठेवीत जावी. आपले आप्तवर्ग व वडील असतील ते पितृ-
स्थानीं मानावे. हास्य कार्याविना नसावें. काम क्रोध लोभ नेमस्त
(1C) असावा. अतिथ अभ्यागत सर्वभूतीं दया असूं द्यावी. समयास
मान देत जावा. सुखीं दुःखीं सावध रहावें. धैर्य धरावें. द्रव्यसंग्रह

[illegible]

" Joint Project of the Rajawade Sanshodhan Mandal Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai. "

मिळाल्यास करावा. धर्मवासना असूं द्यावी. नीच भले ओळखावे.
(२) अभिमान न धरावा. आपली स्तुति व दुसऱ्याची निंदा न करावी. वावगें भाषण न बोलावें. ईश्वरनामाचा निजध्यास अंतरीं असों द्यावा. कार्याकारणें कार्यप्रयोजनीं उदारत्व धरावें.
कारखाने फड संपादावा. परस्त्री मातेसमान मानावी. परद्रव्य मलवत् मानावें. सहसा अभिलाष न करावा. ज्ञानीं चित्त ठेवावें. अज्ञान-
-त्व दूर करावें. परोपकार असावा. धान्यसंग्रह करीत असावा सर्व होईल. सेवा ज्याची करावी त्यास रजावंत राखावें.
(२५) जमाखर्ची सावध रहावें. अभ्यास करितां सर्व अर्थ होतील, परंतु स्त्रीबुद्धीस न लागावें. शौकक संग्रही नसावा. प्रपंचीं सावधता असों द्यावी. ईश्वरभजन करावें. आप्तजनांचा सांभाळ करावा. प्रपंचीं असतां न्याय धरावा. सारासार विचार करीत जावा. अन्याय जाहल्यास कोणाच्या मुलाजा न करावा. परनिष्ठ असावें. दुसऱ्याची बुद्धि कार्यकारण घ्यावी. मतलब पाहून परीक्षा असावी. कोणाचा घात न करावा. सदोदित आनंदरूप असावें. क्षमा असावी. उत्तम होईल तो मार्ग धरावा.
(२६) ईश्वरें सामर्थ्य दिल्यास कोणास न छळावें. दूरदृष्टि असों द्यावी. काळ सारखा चालणार नाहीं. सर्व भूतीं ईश्वर असें जाणोन कोणा-च्या मनोभंग न करावा. दुसऱ्याचें वाईट करून आपलें बरें व्हावें, ही वासना न करावी. पाहिल्यावांचून आळ कोणावर न घालावा.
परिणामीं श्रम होईल असें न करावें. सर्वांशीं लीनता धरावी. उद्दाम बोलणें नसावें. शिष्टांचे सभेस नित्य बसत गेल्यास शिष्टपणा येईल, संशय नाहीं.
(२८) राजसभेस खरें बोलावें, तेणेंकरून पार पडेल. नित्य जागृत असावें. कोणाशीं कठिण शब्द न बोलावे. मधुर भाषण करावें.
६ प्रवासीं जवळ धनसंग्रह ठेवीत जावा. त्याची वाणवस्त्र असावी. जे वेळेस जसें मिळेल तसें गोड म्हणावें. दुर्जनाजवळ चित्तांतील कार्या-कारण असेल तें न बोलावें. व्यवहारसंबंधीं खरेपणीं दुसऱ्याशीं

"Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai."

पत राखावी. ऋण करूं नये, केलें असतां परत लौकर करावें.
(3) लिगाडांत पडूं नये. अशा मार्गानें वर्तणूक करितां ईश्वर पांडुरंग संकटीं पडूं देणार नाहीं. ही बुद्धि हेमाडपंतीं सांगितली. सर्व लोकांनीं जीवीं धरावी. वाट सोडून आड वाटेनें न चालावें. अशी विद्या असालियास दुसऱ्यास सांगावी. आपले सज्जन भक्त असतील ते सुखी राखावेत. कोणा एकास दुःख न द्यावें. संसार नीतीनें केल्यास यांतच प्रपंच परमार्थ होऊन अंतीं सुखवरद फळ होतें. (कुग्रामवस्ती नसावी. कार्याविना कोणाचे घरीं न जावें. उत्तम कार्य असालियास जावें. पात्र
(3अ) पाहून दानप्रतिग्रह करावा. अन्नदानीं पात्रापात्र विचारणा न करितां जो येईल त्यास द्यावें. संशय न धरावा.)

" Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai. "

मूळ प्रत पाहण्यासाठी संपर्क

इतिहासाचार्य वि.का. राजवाडे संशोधन मंडळ, धुळे
राजवाडे पथ, गल्ली नं. १, धुळे-४२४००१ (महाराष्ट्र)
दूरध्वनी क्रमांक (०२५६२) २३३८४८
Email ID : rajwademandaldhule@gmail.com